

zah türündeki yazılarını ise söz konusu türün de vermiş olduğu bir rahatlıkla çalاکalem yazdığı söylenir.

Kitabın sonunda son derece ayrıntılı bir kaynakçaya yer verildiği görölmektedir. Burada önce bir "Yusuf Ziya Ortaç Kaynakçası" yer alır. Yusuf Ziya'nın bütün kitapları, şiir türünde olanlardan başlayarak sıralanır ve tam künyeleri verilir. Daha sonra ise kitapları dışında kalan yazılarının kronolojik olarak düzenlenmiş bir listesi -yine tam künyeleri ile birlikte- aktarılır. Bunun dışında Yusuf Ziya hakkında yazılanlar ile genel olarak faydalanılan eserlerin bir kaynakçası da okuyucunun ve özellikle bundan sonra inceleme yapacak olanların bilgisine sunulur. Bu kadar ayrıntılı ve geniş bir kaynakçanın verilmesi önemlidir. Yusuf Ziya gibi, hareketli bir yayın hayatına sahip olan ve hemen her türde eser vermiş bir edebiyatçının tüm eserlerini tespit edebilmek yukarıda da ifade edildiği gibi kolay değildir. Zorluk, özellikle kitap dışındaki

günlük gazete ve dergi yazıları için geçerlidir. Ancak daha sonraki çalışmalar için hayati önem taşıyan bu yazıların künyeleri, tanıtığımız kitabın zenginliğini büyük ölçüde artırmaktadır.

Kitabın en sonunda ise bir özel isimler diziniyle Yusuf Ziya ile ilgili bazı resim ve karikatürlere yer verilmiştir.

Şair, Mizah Yazarı, Gazeteci Yusuf Ziya Ortaç, yazının başında sözünü ettiğimiz monografi dizisininin 2010 yılında yayımlanan önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Özellikle Osmanlı'nın son dönemi ile Cumhuriyet'in kuruluş dönemlerinde yaşamış, eser vermiş isimlerin ayrıntılı biyografilerine bugün daha da çok ihtiyaç hissedilmektedir. Bugünün kültür meselelerini çözmek için daima tarihine bakmak, oradan yararlanmak zorunda olan Türk aydını için bu türdeki aydınlatıcı çalışmaların ayrı bir yeri ve değeri olmalıdır.

*Gürkan Yavaş**

Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Hastalık**

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında roman, tiyatro, gezi yazısı, deneme ve hikâyeleriyle önemli bir yere sahip olan Reşat Nuri Güntekin daha çok romancılığıyla tanınmış ve Cumhuriyet dönemi romanının oluşumunda öncülük yapmıştır. Romanlarında toplumun

farklı kesimlerinin sorunlarını ele alması onun günümüzde çok okunmasını sağlamıştır. Hayattayken eserleri ve edebî yönü üzerinde konuşulan Reşat Nuri Güntekin'in romanları üzerinde günümüzde de farklı çalışmalar yapılmaktadır. Yazarın romancılığı, romanlarındaki

* Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araş. Görevlisi.

** Bâki Asiltürk, Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Hastalık, İkaros Yayınları, İstanbul 2009, 367 s.

şahıslar, romanlarının yapı-izlek bakımından incelenmesinin yanında çeşitli makaleler kaleme alınmıştır.

Burada sözünü ettiğimiz çalışma, Bâki Asiltürk'ün *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Hastalık* isimli kitabıdır. Marmara Üniversitesi'nde akademisyen olarak görev yapan Bâki Asiltürk'ün bu eseri 2009'da İkaros Yayınları arasından çıktı. 368 sayfadan oluşan çalışmada Reşat Nuri'nin romanlarındaki "hastalık" motifi bütünlük içerisinde okura sunulmuştur.

Çalışmada okuyucu kitlesini düşünerek akademik bir üslup belirlediğini belirten Bâki Asiltürk, bu çalışması ile okuyuculara Reşat Nuri'nin sağlam romancılığını bir kez daha hatırlatmış oluyor. "Giriş" ve "Sonuç" bölümleri dışında sekiz bölümden oluşan kitabın "Giriş" bölümünde dört ana başlıkla konuların genel bir çerçevesi çizilmiş. "Romanda Yapı ve Kurgu" bölümünde romanın oluşumunun genel seyrine dikkat çekilerek romanları diğer sözlü anlatılardan ayıran özelliklerine değinilmiş. Romanın yapı unsurlarının bütünlük içerisinde verilmesinin eserin karakterinin belirlenmesinde önemli olduğuna vurgu yapılarak romanda kurgunun sağlam olması gerektiği belirtilmiş. Yazar, "Romanda Konu: Hayat ve İnsan" bölümünde romanın insana ve hayata dayanan bir tür olduğunu çeşitli görüşlerle destekler. Tanpınar'ın ifadesiyle romanın hayatın peşinde bir sanat olduğu düşüncesini ortaya koyar ve günlük hayat ile farklı olan yönünü eserin kurgusunun belirlediğine değinir.

"Hastalık ve Romanlara Yansıması" başlıklı bölümde hastalığın in-

san hayatındaki etkisi ve romanlarda ele alınma biçimleri konusunda bilgi verilmiş. Yazar, hastalık temasının romantik, realist ve natüralist yazarların romanlarında nasıl ele alındığına örnek romanlarla işaret eder. Türk edebiyatında "hastalık" teması üzerine kurulmuş ve olayların gelişiminde önemli rol üstlenen hasta kişilerin olduğu romanları her dönemden örneklerle verir. Böylece Türk edebiyatındaki "hastalık" teminin işlenişinin genel görünümünü çizmiştir. Bu bölümü Reşat Nuri Güntekin'in hayatı, eserleri ve romancılığı takip etmektedir.

Çalışmanın "Geçici Hastalıklar" başlıklı birinci bölümünde roman kahramanlarının hayatlarında büyük etkisi görülmeyen, sadece günlük hayatlarını etkileyen göz-baş ağrısı, hâlsizlik, karın ağrısı vs. geçici hastalıklar dikkatlere sunulur. Bu bölümde Asiltürk, her romanın özetini olay örgüsü ve kahramanların karakter özelliklerini de dikkate alarak verir. Böylece özetler, diğer bölümlerin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

İnsana ve insanla ilgili her şeye değer veren bir romancı olan Reşat Nuri Güntekin'in romanlarındaki

"hastalık" teminin roman kahramanlarının hayatlarına etkisinin ne düzeyde olduğu çalışmanın ikinci bölümünde "Kalıcı veya Ölümcül Hastalıklar" başlığı altında ortaya konulmuştur. Romanların bir kısmında kahramanların hayatlarını derinden etkileyen hastalıklara maruz kaldığını belirten Asiltürk, bu hastalıkların kahramanların başından geçen olaylarla ilintili olduğunu romanlardan örneklerle sunmuştur. Reşat Nuri'nin romanlarındaki kurguyu etkileyen ana izleklerden olan hastalıkların kahramanların toplumdaki dışlanmasına varana kadar ciddi tahribata yol açtığını bu çalışmada daha net görüyoruz. Asiltürk, hastalıkların kahramanların yaşadığı olaylar dışında dönemin şartlarıyla da ilgili olduğunu belirtmiş, romanlardaki hastalıklar ile ilgili ayrıntılı bilgileri dipnot şeklinde vermiştir.

Reşat Nuri'nin romanlarında kurgunun şekillenmesinde etkili olan rahatsızlıklar üçüncü bölümde "Yaralanma ve Sakatlanmalar" başlığı altında iki bölümde incelenmiş. "Doğal Afetlerden ve Kazalardan Kaynaklanan Yaralanma ve Sakatlanmalar" ve "Savaşta ve Başka Çatışmalarda Yaralanma ve Sakat Kalmalar" alt başlıkları ile romanlar incelenir. Romanlarda olayların çoğunlukla Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı, Mütareke ve Millî Mücadele yıllarında geçmesi sebebiyle savaşlarda yaralanan ve sakat kalan kahramanlar geniş yer tutar.

"Çocukluk ve Yaşlılık Hastalıkları" başlıklı dördüncü bölümde romanlardaki yaşlı ve çocuk karakterlerin maruz kaldığı hastalıklar ele alınmıştır. Zayıf bünyeleri nedeniyle hastalanan çocuk kahramanların ve ihtiyarlık nedeniyle vücudu zayıf düşen

kahramanların hastalıklarının çevrelerini de etkilediği belirtilir. Romanlarda yer alan psikolojik rahatsızlıklar beşinci bölümde incelenmiştir. Rahatsızlıkların sebeplerinin ya kişilik bozukluğundan/zayıflığından ya da bedensel rahatsızlıkların yol açtığı ruhsal bulanımlar olduğu romanlardan örneklerle ortaya konulur.

"Bir Hastalık Olarak Aşk" başlığını taşıyan bölümde aşkların kahramanların karakterlerindeki etkisinin sonuçları üzerinde durulur. Aşkın hastalık olarak görülmesinin kahramanların aşka bakış açısını belirlediği belirtilir. Hastalığın sığınma alanı olarak kullanıldığı romanlarda kahramanların hayatlarındaki aksaklıkları hastalığı bahane ederek çözüme kavuşturmaya çalıştıkları belirtilerek bu durumun insanî bir zaaf da olabileceği çıkarımında bulunur Asiltürk.

"Hastalıkla İlgili Meslekler" başlığını taşıyan sekizinci bölümde Reşat Nuri'nin romanlarındaki doktor kahramanların olay örgüsündeki ve diğer kahramanlar üzerindeki etkisi romanlardan örneklerle açıklanır. Çalışmanın sonuç bölümünde "hastalık" motifinin Reşat Nuri'nin romanlarında ana izleği oluşturan unsurların yanında, romanların her bir unsuruna etki ederek çeşitli yönlerden birlik oluşmasına katkıda bulunduğu belirtilir. Reşat Nuri'nin hastalıklara ilgi duyması ve hastalıklar hakkında geniş bilgiye sahip olması romanlarda "hastalık" motifinin sağlam zemine oturmasında etkili olmuştur. Hastalıklar okuyucuyu sıkan bir unsur olarak değil, romanda insandan ayrı düşünülmemeyen bir durum ve hayatın doğal bir parçası olarak yer almış; yazma eylemini de bir hastalık olarak gören Reşat Nuri

Güntekin'in romanlarında kaçınılmaz bir unsur olmuştur.

Asiltürk, Reşat Nuri'nin romanlarının "hastalık koleksiyonu" gibi göründüğünü belirtir ve çalışmasının sonunda oluşturduğu tabloda bunu gösterir. Tabloda her romanda rastlanan hastalıklar ve hangi kahramanların bu hastalığa yakalandığı, hastalıklarla ilgili meslekleri yapan kişiler gösterilir. Tablo, romanlardaki hastalık motifinin dökümünü vermesi bakımından dikkate değerdir ve böylece hastalık motifinin romanlardaki önemi belirlenmiş olur.

Şairliği, eleştirirliği ve akademisyenliği ile tanınan Bâki Asiltürk bu çalışmasında roman üzerine incelemelerdeki başarısını ortaya koymuştur. Reşat Nuri Güntekin'in romanlarındaki "hastalık motifi"ni ele alırken Reşat Nuri'yi tekrar okutur ve hatırla-

tır. Çalışması ile hastalık çevresinde ele alınabilecek noktalara değinerek romanın kaçınılmaz unsuru insanı da ön plana çıkarmış oluyor. 2000'li yıllardan sonra romanın, insanın ıskalandığı, insana dair verilerin azaldığı, bir kurgusal teknik konumuna geldiğini belirten Asiltürk, bu çalışması ile insan ve insan sıcaklığının temel alındığı Reşat Nuri'nin usta romancılığına ortaya koymuştur. Günümüzde roman yazan, iyi bir romancı olmayı düşünen herkesin Reşat Nuri'nin en azından belli başlı romanlarını okuması gerektiğini düşünen Asiltürk, çalışması ile roman okurlarının Reşat Nuri'nin romancılığı konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamıştır. Derslerde kaynak kitap olarak da kullanılabilir çalışması, roman araştırmacılarına yol gösterir niteliktedir.

*Nilüfer Aka**

Postmodern Pencereden "Uzun İhsan Efendi"ye Bakmak**

Mutlak güzelliğin yansımalarının toplanmaya çalışılması olarak genelde sanat, özelde edebiyat, ilk insandan beri sürekli değişerek varlığını devam ettirmiştir.

Bu değişimler hiçbir zaman kendi kendine oluşmamıştır. Aksine, ya toplumsal infialler, ya siyasî-dinî baskılar ya da kitlesel savaşlar sonucu içine düşülen acı insanların tepkilerini ortaya koymasına yol açmış, bu durumun da edebiyatta çeşitli yansımaları olmuştur.

Klasisizm, kilise baskısı sonucunda bunalan bir toplumun fotoğrafıdır. Romantizm, klasiklerin kendini duygudan arındırmalarına tepkidir. Natüralizm, romantizmin duygusu yerine doğanın nedenselliğini yerleştirmiştir. Sembolizm ise natüralizmin makineleşmiş eserlerinden bıkışın delilidir.

Günümüzde ise durum çok farklıdır. Eskiden birbirinden haberi az olan/olmayan kitlelerin parçalanmışlıklarını şimdi herkes müşahade et-

* Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi.

** Ahmet Koçakoğlu, *Yerli Bir Postmodern İhsan Oktay Anar*, Palet Yayınları, İstanbul, 2010, 352 s.